

Digitalizacija knjižnične građe u Hrvatskoj - strategija i projekti

Faletar Tanacković, Sanjica

Source / Izvornik: **Knjižničarstvo, 2008, 9-10, 75 - 83**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:770908>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Mr. sc. Sanjica Faletar Tanacković
Odsjek za informacijske znanosti
Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera, Osijek

DIGITALIZACIJA KNJIŽNIČNE GRAĐE U HRVATSKOJ STRATEGIJA I PROJEKTI

DIGITALIZACIJA I KNJIŽNICE

Posljednjih desetljeća zamjetan je nagli razvoj tehnologije koja je pod izravnim utjecajem novih oblika informiranja i komuniciranja. Računalno podržana industrija i suvremena informacijska i komunikacijska tehnologija (IKT) stvaraju nove oblike društvene organizacije i ostavljaju toliko dubok trag na svim aspektima ljudskog života (industrija, trgovina, poslovanje, obrazovanje, kulture, zabava itd.) da se današnje društvo sve češće naziva informacijskim društvom. Castells to okruženje slikovito opisuje na sljedeći način:

“u posljednjoj četvrtini stoljeća tehnološka revolucija koja se vrti oko informacija promijenila je naš način razmišljanja, proizvodnje, potrošnje, trgovine, upravljanja, komuniciranja, života i smrti, te vođenja ljubavi i rata.”¹

Iako su relativno rano prepoznate prednosti primjene računala i IKT općenito², knjižnice se tek devedestih godina prošlog stoljeća intenzivnije uključuju u digitalnu revoluciju. Danas se knjižnice koriste novim tehnologijama u poslovanju, obradi građe i osmišljavanju i pružanju novih proizvoda i usluga korisnicima. Gotovo da i nema stručnog skupa ili časopisa u području knjižničarstva, kako u Hrvatskoj tako i u inozemstvu, koji se ne dotiče digitalizacije,³ niti knjižnice koja ne digitalizira ili u najmanju ruku ne razmišlja o digitalizaciji dijela svoje građe kako bi je zaštitila odnosno osigurala joj bolju dostupnost.⁴

Više se konkretnih aktivnosti u području digitalizacije zamjećuje posebno nakon 1995. godine, nakon pojave *World Wide Weba*, kada je uz tekst

¹ Castells, M. *Kraj tisućljeća*. Zagreb : Tiskara Znanje, 2003., str. 13.

² Knjižničari već 1960-ih i 1970-ih raspravljaju o novim tehnologijama u knjižnicama.

³ Digitalizacija se tumači kao prijenos građe u digitalni format odnosno postupak snimanja, pohranjivanja i obrade sadržaja/građe (rukopisi, dokumenti, knjige, karte, fotografije, zvučni i video zapisi, predmeti itd.) korištenjem digitalne kamere, skenera i računala i odgovarajuće programske podrške.

⁴ Sve se češće, pak, u stručnoj javnosti ističe da digitalizacija nije sigurna metoda dugotrajne zaštite iz više razloga, od kojih su možda najznačajniji relativno brzo zastarijevanje tehnologije i činjenica da se još uvijek pouzdano ne zna životni vijek digitalnih medija.

omogućena i jednostavna uporaba slikovnih, audio, video i multimedijalnih zapisa. Kako je digitalizacija istovremeno i relativno skup postupak, ako se u cijenu uračunaju i troškovi održavanja digitalne zbirke koje mnogi previđaju, za sada su još uvijek rijetki sustavni programi masovne digitalizacije na nacionalnim razinama.⁵ Najčešći su u praksi tek kratkoročni pilot projekti digitalizacije lokalnog karaktera i ograničenog obuhvata.⁶

Miller, Dawson i Perkins smatraju da su upravo pojedinačni i neusklađeni digitalni projekti⁷ uzrok prijeteće situacije u kojoj se danas nalazimo te da bi upravo baštinski stručnjaci, u koje svakako ubrajamo i knjižničare, trebali pokušati spriječiti nastajanje takozvanog 'digitalnog srednjeg vijeka',⁸ kako pojedini stručnjaci nazivaju današnje društvo. U tom smislu valja ipak istaknuti da digitalni projekti u novije vrijeme traže i postupno zadobivaju sve veću političku i financijsku podršku što u kombinaciji sa znanjem, vještinama i iskustvom stručnjaka u baštinskom sektoru, mora uroditi inovativnim uslugama sljedeće generacije, koje će uistinu biti interoperabilne i usredotočene na krajnjeg korisnika i njegove potrebe.⁹ Uspjehu tih projekata svakako pridonose i sve brojniji priručnici za uspješne projekte digitalizacije u kojima se detaljno obrađuju sve faze rada na jednom takvom projektu, od odabira građe, tehnologije i metapodataka, pronalaženja dodatnih izvora, financiranja itd.¹⁰

Iz najnovijih događanja u praksi razvidno je da je stručnoj javnosti postalo jasno da za uspjeh digitalnih projekata i održivost digitalnih zbirki nije dovoljna samo dobra ideja, jednokratna financijska podrška i entuzijizam pojedinaca, nego sustavan i dobro planiran program digitalizacije na nacionalnoj razini. Stručnjaci se, dakle, slažu da promišljena uporaba IKT-a i svrhovito ulaganje javnih sredstava proizlazi nesumnjivo iz jasne nacionalne strategije. Samo uz njihovu pomoć, pretpostavlja se, moguće je osigurati dostupnost i razumijevanje baštine i stvaranje izvora trajnih vrijednosti. Ističe se napose da "relevantna javna tijela moraju odgovoriti na ove mogućnosti na konzistentan i koherentan način, vođene potrebama baštinskih zajednica a ne tehnologijom."¹¹

⁵ Ovdje bismo možda mogli spomenuti nizozemski nacionalni program *Het Geheugen van Nederland*. Usp. Deinum, R. *Memory of the Netherlands*, 2005. (privatna prepiska, 30. listopada 2005.)

⁶ Najčešće se digitaliziraju zbirke stare, rijetke i vrijedne građe od nacionalnog interesa i građa od iznimnog interesa za javnost, primjerice zavičajne zbirke.

⁷ Usp. Miller, P., Dawson, D., Perkins, J. *Standing on the Shoulders of Giants: Efforts to Leverage Existing Synergies in Digital Cultural Content Creation Programmes World-wide*, 2001. URL: <http://www.cultivate-int.org/issue5/giants/> (pristup 2006-09-24)

⁸ Usp. Kuny, T. *A Digital Dark Ages? Challenges in the Preservation of Electronic Information*. // 63rd IFLA Council and General Conference, 1997. URL: <http://www.ifla.org/IV/ifla63/63kuny1.pdf> (pristup 2006-09-12)

⁹ Usp. Isto.

¹⁰ Vidi primjerice *IFLA guidelines for digitization projects*, 2002. URL: <http://www.ifla.org/VII/s19/pubs/digit-guide.pdf> (pristup 2005-05-12) i publikacije izrađene u okviru projekta MINERVA, www.minervaeurope.org.

¹¹ Isto.

PRIMJERI IZ HRVATSKE

Iste godine kada je u Hrvatskoj donesena strategija kulturnog razvitka (2001.) donesena je i strategija razvoja informacijske i komunikacijske tehnologije u Republici Hrvatskoj, od koje se, u skladu s akcijskim planom *eEurope*, očekuje da pridonese bržem i lakšem ulasku Republike Hrvatske u informacijsko društvo, odnosno društvo znanja.¹² Ta strategija nedvojbeno ističe potrebu osuvremenjivanja svih baštinskih ustanova, uključujući i knjižnice, uvođenjem novih tehnologija u njihovo poslovanje i aktivnosti te rad s korisnicima, jer se primjerice, među ostalim, navodi da će se "uvođenjem Interneta u tradicionalne knjižnice (...) korisnicima omogućiti brzo i precizno pretraživanje knjižne građe i dobivanje informacija o raspoloživosti knjiga."¹³ Nadalje se ističe da je potrebno stvarati visoko kvalitetne digitalizirane kulturne i nacionalne sadržaje na temelju materijala koji se nalaze u knjižnicama, muzejima, galerijama i arhivima, i time zadovoljavati potrebe građana, učenika i studenata, kulturnih radnika i znanstvenika. Ti sadržaji trebaju biti u obliku digitalnih knjižnica koje velikom broju zainteresiranih omogućuju istovremeni i udaljeni pristup kulturnom blagu. U tu svrhu, ističe se, treba pokrenuti projekte digitalizacije najznačajnijeg kulturnog i nacionalnog blaga (knjige, časopisi, tisak, muzejski artefakti, karte, fotografije, zvuk, glazba i sl.), a na temelju digitaliziranog materijala započeti sa stvaranjem digitalnih knjižnica. Pritom treba posebno paziti na izbor materijala, izbor i primjene normi, zaštitu autorskih prava i ispitivanje mogućnosti za stvaranje prihoda od projekta digitalizacije kulturnog i nacionalnog blaga. Također se preporuča da bi taj posao trebalo započeti s pokusnim projektima u kojima bi se steklo iskustvo s digitalizacijom, elektroničkim objavljivanjem i stvaranjem digitalnih knjižnica.¹⁴

Iako je Aparac-Jelušić još 2000. govorila o potrebi donošenja nacionalne strategije digitalizacije kao nužnom iskoraku prema racionalnom i djelotvornom osiguranju pristupa nacionalnoj digitalnoj građi i prema očuvanju hrvatske digitalne baštine,¹⁵ inicijativa za izradu nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe pokreće se tek krajem 2004. godine. Već sljedeće godine, na poticaj Nacionalne i sveučilišne knjižnice i Hrvatskog knjižničkog vijeća, osniva se nacionalna Radna grupa

¹² *Hrvatska u 21. stoljeću : informacijska i komunikacijska tehnologija, 2001.*, str. 1. URL: http://www.hrvatska21.hr/ict_18_7_2001.pdf (pristup 2006-09-16)

¹³ Isto.

¹⁴ U dokumentu se ističe da je digitalizacija dugotrajan i skup zahvat u koji treba uključiti i javni i privatni sektor te preporuča da samu digitalizaciju treba prepustiti profesionalnim tvrtkama. Usp. Isto.

¹⁵ Usp. Aparac-Jelušić, T. *Digitalna baština u nacionalnim programima zaštite baštine.* // *Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić.* Zagreb : Hrvatsko muzejsko društvo, 2000., str. 114.

za digitalizaciju arhivske, knjižnične i muzejske građe Ministarstva kulture Republike Hrvatske.¹⁶ Ta je grupa, sastavljena od 13 stručnjaka iz sva tri sektora, u veljači ove godine izradila Prijedlog nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe.¹⁷ Tim se dokumentom nastojalo identificirati ciljeve i sadržaj nacionalnog programa digitalizacije građe u kulturnim ustanovama, podastrijeti nužne preduvjete za uvođenje i izvršenje programa, procijeniti mogućnosti te utvrditi pojedine aktivnosti u okviru programa i učinke koje treba postići.¹⁸ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe, nadalje, "želi potaknuti i potpomoći sustavan i ujednačen pristup digitalizaciji građe u kulturnim ustanovama, oblikovanju i ponudi kulturnih sadržaja i usluga korištenjem digitalnih preslika te u primjeni informacijskih tehnologija u zaštiti, obradi i korištenju građe. Usmjeren je na oblikovanje dugoročne politike digitalizacije i unapređenje institucionalnih, tehnoloških, stručnih i organizacijskih sposobnosti i infrastrukture koji se smatraju nužnima za provedbu programa i oblikovanje i vođenje pojedinačnih projekata digitalizacije."¹⁹

Dokument nastoji ponuditi okvir za planiranje i organizaciju nacionalnih, institucionalnih i kooperativnih projekata izgradnje digitalnih zbirki u ustanovama u kulturi i na njima temeljenih usluga i kulturne ponude, za planiranje i razvoj resursa te za oblikovanje i usvajanje strategija za dugoročno očuvanje digitalnih sadržaja i usluga. Namijenjen je ustanovama u kulturi koje žele koristiti tehnologiju digitalizacije radi zaštite ili unaprjeđenja dostupnosti svojih zbirki i institucijama koje utvrđuju politiku, donose odluke ili financiraju ovakve projekte, kako bi se postigla što bolja iskoristivost i racionalnost ulaganja.²⁰

U dokumentu se ističe da se digitalizacija arhivske, knjižne i muzejske građe provodi radi zaštite izvornika, poboljšanja dostupnosti i mogućnosti korištenja građe, radi stvaranja nove ponude, odnosno usluga korisnicima ili pak radi upotpunjavanja postojećega fonda. Dakle, namjera je razmotriti i usvojiti jasnu politiku digitalizacije, a samu aktivnost digitalizacije uobličiti u projekte s jasno specificiranim ciljevima i proizvodima, planom aktivnosti, odgovornostima, resursima i postupkom evaluacije. Posebno se naglašava važnost pažljiva odabira građe za digitalizaciju i njezine temeljite pripreme,

¹⁶ Više o ovome na mrežnim stranicama Ministarstva kulture, URL: http://www.min-kulture.hr/bastina/skupovi_manifestacije/digitaliz_bastine.htm (pristup 2005-10-20.).

¹⁷ Usp. Križaj, L.; Seiter-Šverko, D. *Digitalization of cultural heritage in the Republic of Croatia: from the current situation assessment towards the national strategy, 2005*. URL: http://www.min-kulture.hr/bastina/skupovi_manifestacije/dokumenti/Digitization of Cultural Heritage in th Republic of Croatia.doc (pristup 2006-09-20.).

¹⁸ Usp. *Prijedlog nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe*. URL: [http://www.daz.hr/bastina/NacProgramDigit\(2\).pdf](http://www.daz.hr/bastina/NacProgramDigit(2).pdf) (pristup 2006-10-17.).

¹⁹ Usp. Isto.

²⁰ Usp. Isto.

polazeći od cilja i tijeka postupka digitalizacije i uključujući pripremu metapodataka, primjenu standardiziranih postupaka i normi, i načina njezina očuvanja.

Posebno se ističe da se nacionalni programi digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe ne zamišlja kao jedan jedini obuhvatan projekt digitalizacije koji će proizvesti neki digitalni sadržaj, nego kao skup aktivnosti usmjeren na postizanje postavljenih ciljeva.

Konačno, u svrhu postizanja dogovorenih ciljeva predlažu se sljedeće aktivnosti: izraditi norme, preporuke i specifikacije; stvoriti organizacijski okvir za provedbu nacionalnog programa digitalizacije u obliku kooperativnog nacionalnog projekta digitalizacije; uspostaviti nužnu tehničku infrastrukturu i stvoriti kvalitetne i dostupne digitalne zbirke i na njima temeljene usluge.²¹

Usprkos relativno zakašnjoj političkoj, a time i znatnoj financijskoj podršci hrvatskim knjižnicama i ostalim baštinskim ustanovama, hrvatski knjižničari i srodni im stručnjaci, već duži niz godina u stručnoj literaturi i raspravama na skupovima²² razmjenjuju iskustva o vlastitim projektima digitalizacije. Ovdje prije svega valja istaknuti seminar *Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture*, koji se u Hrvatskoj redovito održava od 1997. u organizaciji Hrvatskog arhivističkog društva, Hrvatskog knjižničarskog društva i Hrvatskog muzejskog društva. Seminar je, prema riječima Mirne Willer, jedne od njegovih idejnih začetnica i organizatorica, proizišao iz ideje o nužnosti suradnje arhiva, knjižnica i muzeja u okruženju u kojem IKT baštinskim ustanovama otvara sve više mogućnosti ali istodobno pred njih postavlja i sve više izazova. Stručna je javnost, dakle, postala svjesna da arhivisti, knjižničari i muzealci više ne mogu zasebno rješavati svoje probleme, najčešće uzrokovane primjenom IKT-a, te je postalo nužno okupiti stručnjake koji se bave teorijom i njenom primjenom u automatiziranoj obradi, dostupnosti i korištenju građe u arhivima, knjižnicama i muzejima, u svrhu razmjenjivanja ideja, znanja i iskustva te utvrđivanja područja i razine suradnje.

“Nije više dovoljno, naime, da svaka djelatnost za sebe iznalazi putove u rješavanju najakutnijeg problema: kako transformirati svoje funkcije i osigurati kvalitetu usluga u situaciji naglog tehnološkog skoka u sveopću globalizaciju.”²³

²¹ Usp. Isto.

²² Ovogodišnja je godišnja skupština Hrvatskog knjižničarskog društva bila posvećena upravo digitalizaciji knjižnične građe.

²³ Willer, M., *Arhivi, knjižnice, muzeji*, 1997. URL: <http://pubwww.srce.hr/akm> (pristup 2006-10-19)

Istovremeno, ne smijemo zaboraviti da su hrvatski stručnjaci i ustanove aktivno sudjeluju ili su sudjelovali u nizu međunarodnih projekata i akcija, poput Europske knjižnice²⁴, PULMAN-a²⁵ i CALIMERA-e²⁶, usmjerenih na razvoj knjižnica i baštinskog sektora i primjenu novih tehnologija u njima, i pri tom se upoznavali sa strateškim ciljevima naprednih sredina, uspoređivali i razmjenjivali ideje i iskustva.

Sve intenzivnije rasprave o digitalizaciji ali i digitalni projekti hrvatskih knjižnica, od kojih neki postoje u virtualnom svijetu već nekoliko godina, pokazuje da su se hrvatski knjižničari, svjesni bogatstva svojih fondova, potreba korisnika i mogućnosti novih tehnologija, spremno priključili svjetskim trendovima, usprkos nedostatnim izvorima (znanje, tehnologija, financije, strategija).

Gradska knjižnica Slavonski Brod započela je s oblikovanjem male digitalne zbirke zavičajne građe u sklopu zasebnog pilot-projekta, čiji je cilj bio postati svojevrsan vodič za izgradnju malih digitalnih zbirki putem open-source programskog rješenja *Greenstone Digital Library*,²⁷ pogotovo za one ustanove koje nemaju dovoljno sredstava za plaćanje skupih i često neprikladnih rješenja digitalne knjižnice izrađenih od strane računalnih stručnjaka. Spomenuta je programska podrška sveobuhvatan sustav za oblikovanje i prikaz digitalnih zbirki koji omogućuje uključivanje u zbirku različitih tipova dokumenata (tekst, slike, zvučne i video snimke). Ova se digitalna zbirka sastoji od tekstualnih dokumenata o povijesnim događanjima i kulturnim znamenitostima Slavenskog Broda i njegovih starih razglednica koji su dostupni za pretraživanje na mrežnim stranicama knjižnice (http://www.gksb.hr/web_digitalna.htm).

Bjelovarska je narodna knjižnica 2004. godine izradila digitalnu zbirku o Petru Preradoviću, zavičajnom pjesniku čije ime i nosi ta knjižnica, u namjeri da ukaže na njegovu pojavu u hrvatskoj književnosti 19. stoljeća i na zanimljiv način suvremenicima približi njegovo stvaralaštvo u svrhu razvijanja senzibilnosti za poeziju i čitanje poezije. Autorice su, sukladno prirodi interneta, na temelju opsežnih istraživanja, priredile kratke, informativne tekstove popraćene fotografijama, autografima, slikama, skicama, ilustracijama, audio i video-zapisima itd. koje je moguće preuzimati s mrežnih stranica projekta.²⁸ Pored knjižnične građe, u oblikovanju ove

²⁴ Više informacija dostupno na mrežnim stranicama www.theeuropeanlibrary.org

²⁵ Više informacija dostupno na mrežnim stranicama www.pulmanweb.org

²⁶ Više informacija dostupno na mrežnim stranicama www.calimera.org

²⁷ Greenstone je dostupan besplatno na mrežnim stranicama projekta New Zealand Digital Library Project, URL: <http://greenstone.org>.

²⁸ Zbirka Petar Preradović na internetu dostupna je na mrežnim stranicama knjižnice, <http://preradovic.bjelovar.com/main.html>

baze korištena je građa iz Muzeja-rodne kuće Petra Preradovića u Grabrovnici i građa iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Simptomatično je kako autorice i ove digitalne zbirke ističu potrebu za izradom sličnih baza o hrvatskim književnicima kako bi se stvorila jedna velika baza, dostupna za korištenje u obrazovne ili obavijesne svrhe.

Sve više knjižnica počinje digitalizirati svoje zavičajne zbirke. Tako je primjerice Gradska knjižnica «Franjo Marković» u Križevcima 2003. godine započela s digitalizacijom onog dijela svog fonda koji je najugroženiji zbog propadanja i nedostupan širem krugu korisnika: zavičajna zbirka *Crisiensia* (razglednice), stara i rijetka građa i hemeroteka. Za sada je na CD-ROM-u i mrežnim stranicama knjižnice²⁹ dostupan i pohranjen dio razglednica i najstarijih novinskih izrezaka (Večernji list, Vjesnik, Jutarnji list) koji se odnose na Križevce i okolicu (razdoblje od 1975.-1978. godine), a koji je i pretraživ po datumu objave i ključnim riječima.

Jedan od najnovijih projekata digitalizacije koji je postao 2005. dostupan hrvatskoj javnosti mrežne su stranice *Digitalizirana baština* putem kojih Nacionalna i sveučilišna knjižnica omogućuje pristup odabranim jedinicama digitalizirane građe koje predstavljaju vrijedne i jedinstvene primjerke kulturne, povijesne i znanstvene baštine. Predstavljena građa digitalizirana je u okviru Projekta digitalizacije građe Nacionalne i sveučilišne knjižnice koji je započeo 2001.³⁰ Temeljna je svrha projekta povećati pristup i korištenje fonda Knjižnice, posredno zaštititi vrijedne izvornike i omogućiti lakše korištenje često korištene građe. Na stranici su dostupne digitalne reprodukcije građe koju, u najvećoj mjeri, čine djela odabrana iz Zbirke građe posebne vrste Zbirke rukopisa i starih knjiga, Grafičke zbirke, Zbirke zemljopisnih karata i atlasa i Zbirke muzikalija i audio-materijala. Građa se predstavlja, kad je moguće, u kontekstu drugih djela istog autora, određene teme ili razdoblja te povezuje s građom ili relevantnim izvorima informacija dostupnim putem interneta.

ZAKLJUČNO

Sažet prikaz stanja u hrvatskim knjižnicama u odnosu na digitalizaciju građe, s posebnim osvrtom na strateške dokumente i projekte odabranih knjižnica, ukazuje da su donositelji odluka u Hrvatskoj prepoznali vrijednost knjižnica, i ostalih baštinskih ustanova, u suvremenom društvu znanja i da su svjesni

²⁹ URL: http://www.knjiznica-krizevci.hr/hemeroteka/default_o_hemeroteci.asp

³⁰ Nacionalna i sveučilišna knjižnica započela je digitalizirati svoju građu 1995. godine kada je i izrađen CD-ROM *Croatica* koji sadrži 200 digitaliziranih crteža iz fonda Grafičke zbirke iz 19. i 20. stoljeća.

nužnosti primjene novih tehnologija u njihovom poslovanju i radu s korisnicima. U svrhu osiguravanja njihova strateškog usmjeravanja i osmišljenog ulaganja u knjižnične usluge potpomognute novim tehnologijama, nadležno je ministarstvo ove godine priredilo strategiju digitalizacije na nacionalnoj razini. Različite inicijative pokrenute od strane samih knjižničara govore nam da je stručna javnost također svjesna mogućnosti novi medija te da iste sve intenzivnije primjenjuju u svojim ustanovama. Nažalost, moramo ustvrditi da se, kada analiziramo odabrane projekte, još uvijek mahom radi o "inicijativama usamljenih entuzijasta koji svojim vrijednim trudom žele hrvatsku kulturnu i znanstvenu baštinu približiti svim građanima, a ujedno je i zaštititi, te potaknuti i ostale kolege na slične akcije kako bi pridonijeli stvaranju integrirane digitalne zbirke hrvatske baštine."³¹

Literatura:

1. Aparac-Jelušić, T. Digitalna baština u nacionalnim programima zaštite baštine. // Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko muzejsko društvo, 2000. Str. 112-122.
2. Castells, M. Kraj tisućljeća. Zagreb : Tiskara Znanje, 2003.
3. Deinum, R. Memory of the Netherlands, 2005. (privatna prepiska, 30. listopada 2005.)
4. Faletar, S. Međunarodni projekt CALIMERA u Hrvatskoj : izazovi i mogućnosti. // 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredila Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005. Str. 145-154.
5. Hrvatska u 21. stoljeću : informacijska i komunikacijska tehnologija, 2001. URL: http://www.hrvatska21.hr/ict_18_7_2001.pdf (pristup 2006-09-16)
6. Križaj, L. ; Seiter-Šverko, D. Digitalization of cultural heritage in the Republic of Croatia : from the current situation assessment towards the national strategy, 2005. URL: http://www.min-kulture.hr/bastina/skupovi_manifestacije/dokumenti/Digitization_of_Cultural_Heritage_in_the_Republic_of_Croatia.doc (pristup 2006-09-20).
7. Kuny, T. A Digital Dark Ages? Challenges in the Preservation of

³¹ Faletar, S. Međunarodni projekt CALIMERA u Hrvatskoj : izazovi i mogućnosti. // 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredila Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005. Str. 154.

Electronic Information. // 63rd IFLA Council and General Conference, 1997. URL: <http://www.ifla.org/IV/ifla63/63kuny1.pdf> (pristup 2006-09-12)

8. Miller, P., Dawson, D., Perkins, J. Standing on the Shoulders of Giants: Efforts to Leverage Existing Synergies in Digital Cultural Content Creation Programmes World-wide, 2001. URL: <http://www.cultivate-int.org/issue5/giants/> (pristup 2006-09-24)
9. Prijedlog nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. URL: [http://www.daz.hr/bastina/NacProgramDigit\(2\).pdf](http://www.daz.hr/bastina/NacProgramDigit(2).pdf) (pristup 2006-10-17).
10. Willer, M., Arhivi, knjižnice, muzeji, 1997. URL: <http://pubwww.srce.hr/akm> (pristup 2006-10-19)